

ప్రకటన

ANDHRA SREEBHASHYA.

Nic

ఆంధ్ర శ్రీభాష్యము.

86

3-1890

భగవద్రామానుజాచార్యులవారిచే
బోధాయనవృత్తయనారముగా రచియింపబడిన
బ్రహ్మసూత్రభాష్యము.

హనరెవెన్ శ్రీరాజాగోడేనారాయణగజపతిరాయసింగారి

సెలవు ప్రకారము

శ్రీపరవస్తుశ్రీనివాసజగన్నాథస్వామియయ్యవారలుఁ గారితచే
దెనుఁగుసేయఁబడి

వారి సెలవు ప్రకారమె

ముద్రింపఁబడినది.

అసంచిక.

PUBLISHED BY

SreeParavastu Sreenivasa Jagannadhaswami Ayyavaralagaru.

Printed by N. Subbarow at the Arsha Press.

Vizagapatam, 1890.

ప్రకరణము ౧౦౦, (ఏయవిమూరుగలవో) అనుక్రిమమున జీవులయొక్క అనందాతిశయమును జెప్పి (త్రై||౨౧౯||) యతోవాచోనివర్తనై | అపాప్యమనసా హ హ | ఆనందబిహ్లాణోవిద్వాన్ (మనస్సుతోఁగూడ వాక్కులుపొందలేక యెవ్వనినుండిమఱలుచున్నవో అట్టిబిహ్లాముయొక్క ఆనందమును తెలిసికొనువాఁడు) అనిపరబిహ్లాముయొక్క కల్యాణగుణములు అనంతములగుటను ఈశు్రితి చెప్పుచున్నది -

౨౨. (త్రై||౨||౨||౨||) సోశ్చ తే సర్వాన్ కామాన్ సహ బిహ్లాణాబీషజ్చితా సర్వజ్ఞాఁడగు బిహ్లాముతోఁగూడ వాఁడు కామములనన్నిటిని పొందుచున్నాఁడు అని బిహ్లామునకు ఫలమును తెలియఁజేయుచున్న వాక్యము, సర్వజ్ఞాఁడగు పరబిహ్లామునకు గుణములు అనంతములగుటను చెప్పుచున్నది. బీషజ్చితా బిహ్లాణా సర్వాన్ కామాన్ అశ్చ తే సర్వజ్ఞాఁడగు బ్రహ్మముతో అన్ని కామములను పొందుచున్నాఁడు - (కామ్యస్తే) కోర బడునదిగాన కామములు - ఆనంద కల్యాణగుణములు - బహ్లాముతోఁగూడ అగుణములనన్నిటిని పొందుచున్నాఁడు, అనియథాము - దహరవిద్యలో (ఛా||౮||౧||) తస్మిన్యదస్త్రక్షద స్వేష్టవ్యమ్ (దానియందు లోపలనేదియున్నదో అది వెదకఁబడఁదగినది) అనినట్లు, గుణములు ప్రధానములగుటను చెప్పటకు సహానుశబ్దము ప్రయోగింపఁబడినది (సహానుశబ్దము అప్రధానమగుదానితోఁజేర్పఁబడుచుండును - ఎట్లన్నను, పుత్రేణ సహపితౌ అగతః = కొడుకును తోడ్చుకొనితండ్రివచ్చెననుట - ఇచ్చటతండ్రి ప్రధానమైనవాఁడు - కొడుకుత ప్రధానమైనవాఁడు) ఫలంబును ఉపాసనయును ఒక్కప్రకారముగానుండుట (ఛా||౩||౧౮||౧||) యథాక్రతుర్స్మిన్ లోకే పురుషోభవతి తథేతః పేత్యభవతి (పురుషుఁడు ఈలోకమున నెట్టి యుపాసనముకలవాఁడగునో ఈలోకమునుండి వెడలి అట్లు అగుచున్నాఁడు) అనుశు్రితిచేతనే సిద్ధమైనది -

౨౩. (కే||౨||౩||) యస్యామతంతవ్యమతమ్ - - - అపిజ్ఞాతం వీజానతామ్ (ఎవనిజీబిహ్లాము పరిచ్ఛిన్నముగాఁడలంపఁబడనిది అగుచున్నదో వానికితలంపఁబడినది అగుచున్నది - - - బ్రహ్మముపరిచ్ఛిన్నమని తెలిసికొనుచున్న వారలకు బిహ్లాము తెలియఁబడనిదియే) అని, బిహ్లా

ష్టికంటెను మతికంటెను నీతరుడైన ద్విష్టనును మంతనును నిశే-
ధింపుచున్నది అనితనుటయును సరికాదు- ఆశుత్తిజ్ఞానముకన్నెన నై-
తన్యగుణము కలుగుటచేత జ్ఞా తను కుయుక్తులచేత నిద్రించెడి జ్ఞా-
నస్వరూపత్వమునుతలంచి, అట్లు ఆస్థానమూడికము, తలంపకమును
తీయెనున్నను, ద్రష్టయును సంతయును అయినయాళ్లను దృష్టను
తిస్వరూపునిగా నె తలంపుముఅనిచెప్పుచున్నది- కాబట్టి మిగుల దస్సి-
నని పరిహరించబడినది- లేదా, దృష్టికేద్రప్తయునుమతికి సంబంధించు
గు జీవాస్థానవిషేధించి సమస్తభూతములనును అంతరాంగియగు మన-
మాక్ష్మనేయుపాసింపునునివాక్యార్థము అన్నికానిముడల (బృ||౪||౧||
౧౮||) జ్ఞాతాకమరేకేనవిజానీయాత్ (ఓసి-తలిసికొనువానినితెలి-
చేత తెలిసికొనలయును) అనుశ్రుతితో నిరోధమువచ్చును-

౮౦. (బృ||౩||౬||౧||) ఆనందోబిహ్లా ఆనందమెబిహ్లాము) అని
నందమాత్రమే బిహ్లా స్వరూపముగాఁ జెరియఁబడుచున్నది, అనిచెప్పి-
నదియును సరికాదు- ఆశుత్తిజ్ఞానమునను ఆధారమైనబిహ్లామునకు జ్ఞా-
నమె స్వరూపమని చెప్పుచున్నది- జ్ఞానమె అనుకూలమైనను ఆనందము
నిచెప్పఁబడును (బృ||౫||౯||౨౦||) బిహ్లానమానందంబిహ్లా (జ్ఞానంబును
ఆనందంబునుబిహ్లాను) అనువానికి ఆనందస్వరూపమైన జ్ఞానమె
బిహ్లాముఅనిఅర్థము- మిగులఇందువలన నెకదావకనినకర్మము- జ్ఞా-
నస్వరూపమైన యీ బ్రహ్మమునకు జ్ఞాతృత్వము (తెలిసికొనువాఁడగుట)
కూడ అనేకశుక్తులవలనఁ జెలియఁబడుచున్నదని చెప్పుటచే-
నదిగదా-అట్లే (త్రై||౨||౮||౪||) కవకోబిహ్లానానందోబిహ్లా
నోవీద్వాత్ (అదియొక్కబిహ్లానందము-బిహ్లాముగానందమును తెలి-
సికొనువాఁడు) ఈమొదలగువానియందుపేటగాఁ జెప్పుటయు నును ఆ-
నందమాత్రమే బిహ్లాముకాదు- మతియేనున్నను, ఆనందముకలదు- త-
నిసికొనువాఁడగుటయేకదా ఆనందముకలవాఁడగుట-

౮౧. (బృ||౪||౪||౧౮||) యత్రహిహ్లానమనభిరే (నమర||౧౮||)
నేహనానాస్తికించన (కత||౪||౧౮||) మృత్యోన్మృత్యుభూహ్నోతి య-
ఇహనానేవపశ్యతి (బృ||౪||౪||౧౮||) యత్రస్వరూపస్వరూపైశ్చవా-
భాతోతలై నకంపశ్చేత్ (ని-ధి-ము-కలదు-ని-ధి-ము-కలదు-గాఁగా

అంధశీఘావ్యము

1.

అనియదైవులుచెప్పదురు-అశ్రుతులచేత, సమస్తమై
 నను బ్రహ్మమునకు కార్యమగుటచేతనును బ్రహ్మము అంతర్యా
 మిగాఁగలదగుటచేతనును, బ్రహ్మశక్తిమగుటనుబట్టిఒక్కటిగాన, అ
 ట్లు ఒక్కటియగుటకు విరుద్ధమగు అనేకత్వము నిషేధింపఁబడుచున్నది
 (త్రై||అ||౬||) బహుస్యాంప్రజాయేయ (నేను అనేకము గా వల
 యును, పుట్టువలయును) అనిశ్రుతిసిద్ధమైన అనేకముకావలయునను సం
 కల్పముపైనిగలిగిన బ్రహ్మముయొక్క అనేకత్వము నిషేధింపఁబడుట
 తమ- అనేకత్వము నిషేధింపఁబడుటవలన ఈశ్రుతిఅపరమాధికా
 మైన అనేకత్వమును చెప్పననుటయుక్తముకాదు- పృథ్వీతాదిప్రమాణ
 ములన్నిటిచేతను తెలియఁబడినదై బుద్ధిచేతను ఊహింపశక్యముకాని
 దైన అనేకత్వము బ్రహ్మమునకు తెలియఁజేయఁబడి, అదియె నిషేధిం
 పఁబడుచున్నదన్నమాట నవ్యఁదగియున్నది-

౮.౨. (త్రై||౨||౭||౨||) యదాహ్యవైషవతస్సిన్నుదరమస్తరం
 ఖరుతే|అథతస్యభయంభవతి|అనిబ్రహ్మమునందు అనేకత్వమును తెలిసి
 కొనువానికి భయముకలుగునని చెప్పినదియుక్తముకాదు- (ఛా||౩||
 ౧౮||౧||) సర్వంఖర్విదంబ్రహ్మతజ్జలానితిశాస్త్రఉపాసీత (ఇదిఅంత
 యుబ్రహ్మముకదా-దానివలనఁబుట్టినదియు దానిలోలయమగునదియు
 దానివలనజీవించునదియునని శాంతుఁడై ఉపాసనచేయవలయును) అ
 నిబ్రహ్మముయొక్క అనేకత్వాను సంధానముశాంతికి హేతువుగాఁజె
 ప్పఁబడినది- ఎట్లన్నను, సమస్తమైనజగత్తును, అతఁడుకలుగఁజేసెడి
 ఉత్పత్తిస్థితిలయములను(పుట్టుకఉనికినశించుటఅనువానిని) పొందునది
 యగుటను, ఆతండ్రి ఆత్మకలుదిగా అనుసంధించుటచేత శాంతికలు
 గుననిఈవిద్యలో విధింపఁబడుచున్నది- కాఁబట్టి దేవతలుతిర్దిక్కుల
 మనుష్యులు స్థావరములు మొదలగుభేదములుగల జగత్తును బ్రహ్మో
 త్సకమని అనుసంధానముచేయుట, శాంతికి హేతువగుటను అభయ
 ముకలుగుటకే హేతువుగాన, నానాత్వానుసంధానము భయహేతువ
 గుటకు ప్రసక్తియైతదు- అట్లై నచో, అథతస్యభయంభవతి, అనియే
 మిచెప్పఁబడును! అంటిరేని, చెప్పెదము- (త్రై||౨||౭||౨||) యదాహ్య
 వైషవతస్సిన్నుదృశ్యేనాత్మ్యేననిరుక్తేనిలయనైభయంప్రతిష్ఠాంఽపి

(౯౮)

అంధశ్రీభాష్యము

(...)

(భ॥౯౮॥ - - - ౫॥) మత్స్యానిసర్వభూతానినచాహంశేష్యవ
 స్థితః ప్రపంచమత్స్యానిభూతానిపశ్యమేయోగమైశ్వరమ్ భూతభృన్నచ
 భూతస్థోమమాత్మాభూతభావనః (అన్నిభూతములును అంతర్యామియై
 ననాయుంచున్నవి- నేనువాటియందులేను; అనఁగా నాయునికివానికి అ
 భీనమైనదకావసరము- భూతములునాయందున్నవికావు- అనఁగా, కుండనీ
 టిని ధరించునటు నేనువాటిని ధరించుటలేదు- మటియెట్లన్న
 ను, నానంకల్పముజేత ధరించుచున్నాడను- నాయొక్క-ఈశ్వరగ్లంబ
 ధియైన అనఁగా మటియెవ్వనియందును లేనియోగమును చూడుము-
 ఆయోగమెట్టిదన్నను, నేనుభూతములనుసోషించువాడను- భూతము
 లందున్నవాడనుకాదు అనఁగా వానివల్ల నాశేషియు నుపకారము
 లేదనట- నాయొక్కసంకల్పమే భూతములన కలుగజేయునదిఅనఁ
 గా ధరించునదియు నియమించునదియు నుట)

(భ॥౯౯॥౬॥) అహం నిశ్చయతః పృథవః పృథ్వీక్షతా
 మతః పరతరం నాన్యత్కరిష్యే దస్త్యం శ్రీయతే మయిగర్వమిదం పో
 తృసూత్రేమణిగతా ఇహ (నేనుగర్వమైన జగత్తునకును ఉన్నతిస్థా
 నమైనవాడనును పృథ్వీస్థానమైనవాడనును- ఓయగ్గనుడానాకం
 తెగొప్పది మటియొక్కటియిదయునులేదు- ఇదియంతయును సూత్ర
 మునంచుచునులవతే నాయందుచచ్చబడియున్నది-)

(భ॥౧౦॥౧౨॥) విష్ణుభ్యాహమిదంకృత్ సృజే కాంశేనస్థితోజగ
 త్ (నేను ఈజగత్తునంతయు ఒక్కయతిస్వల్పమైన భాగముచేతనుపట్టి
 యున్నాను)

(భ॥౧౦॥౧౩॥ - - - ౧౪॥) ఉక్తమః పురుషశ్చవ్యవః పరమా
 త్తేష్యదాహృతః యోలోకత్రయమావిశ్యవిభక్త్యవ్యయిఈశ్వరః | య
 స్సాతక్షరమతీతోహమక్షరాదపిచోక్తమః | అతోస్సిలోకేవేదేవపి
 థితః పురుషోక్తమః (బద్ధులకంటెనును ముక్తులకంటెనును అన్యతైవగో
 ప్పపురుషుడుపరమాత్మయనిచెప్పబడును- ఎవ్వఁడు మూడులోకముల
 ను అనఁగా పృథ్వీ, పృథ్వీనంపరగముగలజీవుఁడు, ముక్తుఁడు, అ
 నుమూడుపదార్థములనును అన్యగానుండిపివేళింపఁగోవుచున్నా
 ఁ, ఎవ్వఁడునిశింపనివాఁడును ఈశ్వరుఁడనో- నేను, ఎందువలనన

అన్నిటిని నీయమించువాఁడు - అన్నిటినిచూచువాఁడు - అన్నిటిని నేటుం
గువాఁడు - అన్ని శక్తులను గలవాఁడు - వరమేశ్వరుఁడను పేరుగలవాఁడు
॥ ౪ ॥ కాఁబట్టి ఆతఁడు దేనిచేత తెలియఁబడువో ఉపాసనారూపమై
నదేనిచేత చూడఁబడువో. దోషములు లేనిదియు పరిశుద్ధమైనదియు
మిగిలినది నిర్గుణమైనదియు ఒకటవీధిమైనదియునగు అదియెఞ్జాన
ము - దీనికంటెనితరమైనది అఞ్జానమని చెప్పఁబడును ॥ ౫ ॥

(విష్ణుఁడై ౫ ॥ ౨౧ - - - ౨౫ ॥) శుద్ధేమహావిభూత్యాభ్యేషణేభి
హ్మణీశబ్ధితే । మైత్రేయభగవచ్చబ్జస్సర్వకారణకారణైః ॥ ౧ ॥ సహ
తేతతథాభగవత్కారోధాద్యయాన్వితః । నేతాగమయితాప్రమ్మ
గకారాధాన్తథామునే ॥ ౨ ॥ విశ్వగ్యగ్యసమగ్రీస్యవీర్యస్యయశోగ్రస్త్రి
యః । జ్ఞానవైరాగ్యయోత్సేవపణ్డాంభగవత్తరణా ॥ ౩ ॥ వసన్తితత్త
భూతానిభూతాస్యన్యథాల్లానాని । సచభూతేష్వశేషేషువకారాధాన్త
స్యోవ్యయః ॥ ౪ ॥ (ఓమైత్రేయుఁడా ఎలప్పుడును పరిశుద్ధుడైన
వాఁడును మహావిభూతీయను పేరుగలవాఁడును అన్నికారణములకు
ను కారణమైనవాఁడును పరబ్రహ్మమునందు భగవచ్చబ్జము చెప్పఁ
బడుచున్నది ॥ ౧ ॥ ఉపకరణములనుకూర్చువాఁడును అతఁడు స్వామియైన
నిభకారము రెండధఃములతోఁగూడినది - ఓమునీ! రక్షించువాఁడును
సంహరించువాఁడును సృజించువాఁడును అట్లై గకారాధాన్తము ॥ ౨ ॥ సం
పూణామైన విశ్వరూపునకును వీర్యమునకును కీర్తికిని సంపదకును జ్ఞా
నంబునకును వైరాగ్యంబునకును, ఈయాటింటికే భగవన్దేహిమాటచే
ల్లుచున్నది ॥ ౩ ॥ భూతములకు ఆత్మమైనవాఁడును అన్నియును శరీరము
గాఁగలవాఁడునగు ఆతనియందు భూతములు నివసించియున్నవి - ఆ
తఁడుగూడ అన్నిభూతములయందును ఉన్నాఁడు - కాఁబట్టి నిర్వికా
రుడైన ఈశ్వరుఁడు పకారాధాన్తము ॥ ౪ ॥)

(విష్ణుఁడై ౫ ॥ ౨౬ - - - ౨౮ ॥) జ్ఞానశక్తిబలైశ్వర్యవీర్యతేజాన్యశేష
తః । భగవచ్చబ్జవాచ్యానివినోహయైర్గుణాదిభిః ॥ (సంపూర్ణముగా
జ్ఞానము శక్తి బలము విశ్వరూపు వీర్యము తేజస్సు అనునవి ద్భువమై
నగుణములు మొదలగునవి కాక, భగవచ్చబ్జము చేతఁజెప్పఁబడునవి)

(విష్ణుఁడై ౫ ॥ ౨౯ - - - ౩౦ ॥) ఏవమేవమహాశబ్దోమైత్రేయ

లేనిపురుషులెవ్వరును మాడనిపర్వతగుహలో నివసింపుచున్నవారను, తమకుఁదిమిగిలినదోషమున్నదనిపిలుచుచు నివారునునగుకొందఱుతిమిరిదోషముగలవారికుఱిందఱకును ఒక్క-విధముగానే చందులుభద్రులుఅనెడిజ్ఞానముకలుగుచున్నది-అచ్చట బాధకజ్ఞానము లేపోయినంతమాలేముచేత అదిఅసత్యముకాకపోవుటలేదుగాన ఆజ్ఞానమునకు విషయమైనస్వీచంద్రత్యము (భద్రులుచందులుకలుగుట) గూడఅసత్యమే- అయిథాధికజ్ఞానమగుటకు హేతువుదోషమేకదా- అట్లే బ్రహ్మజ్ఞానముగూడ అవిద్యామూలకముగాన తనకువిషయమగు బ్రహ్మముతోఁగూడ నసత్యమేకావలయును- ఈవిషయమున ప్రయోగములు (ప్రసంగతరకములు) గూడఁగలవు-వివాదాస్పదమైనబ్రహ్మము అసత్యము; అపిద్యులవారికి పుట్టినజ్ఞానమునకు విషయమగుటను; ప్రపంచమువలెనే-బ్రహ్మము అసత్యము; జ్ఞానమునకు విషయమగుటవలన; ప్రపంచమువలెనే- బ్రహ్మము అసత్యము; అసత్యమైనహేతువువలనఁగలిగినజ్ఞానమునకు విషయమగుటను; ప్రపంచమువలెనే-

౬౪- స్వప్నమునందలి యేనుఁగుమొదలగువాని జ్ఞానము అసత్యమైనను సత్యమైన శుభాశుభజ్ఞానమునకు హేతువగునట్లే అవిద్యామూలకమగుటచే నసత్యమైన శాస్త్రముగూడ పరమాధికమైన బ్రహ్మమును గురించిన జ్ఞానమునకు హేతువగుట విరుద్ధముకాదు అనిచెప్పఁగూడదు- ఎందువల్లనంటేనీ, స్వప్నమునందలి జ్ఞానము అసత్యముకాదు- అందువిషయములకేకదా మిథ్యాత్వము- వానికేకాని జ్ఞానమునకు బాధకనఁబడుటలేదుగదా- నేనుస్వప్నవేశమున అనుభవించిన జ్ఞానముగూడలేదని ఎవ్వనికైనందోషుటలేదుగదా- జ్ఞానమయితేనున్నది, అధికములులేవు, అనికదా బాధకజ్ఞానము- మాయఁజేయువానియొక్క మంత్రోపధాదులవలనఁగలిగినమాయామయజ్ఞానముగూడ సత్యమైయెఱిఁగితిని భయమునకును హేతువగుచున్నది- అచ్చట జ్ఞానముగూడబాధింపఁబడలేదు- విషయములు ఇంద్రియములు మొదలగు వానిదోషమువలనఁగలిగిన తామమొదలగు వానియందలి సర్వాది జ్ఞానముసత్యమైయె భయము మొదలగు దానికి హేతువగుచున్నది- తానుకలవఁబడకపోయినను సర్వముదగ్గ ఆనుండుటవల

న తానుకలవఁబడినట్లు కనఁబడెడి జ్ఞానము సత్యమైనదె- మరణము నకు కారణమైన శంకావిషజ్ఞానముగూడ సత్యమైనదె- వాస్తవమైన జలాదులయందు ముఖము మొదలగునది కనఁబడుటగూడవాస్తవముగా ముఖమునందుండెడి వీశేషమును నిశ్చయించుటకు హేతువైనదె- ఈజ్ఞానములు పుట్టుకకలవగుటనును కార్యకరములగుటనును సత్యత్వము నిశ్చయింపఁబడుచున్నది- ఏనుఁగు మొదలగునవి తేనియప్పుడు వానిజ్ఞానములుమాత్రము సత్యమగుటయెట్లు?, అంటిరేసి, అదియు క్షముకాదు- జ్ఞానములకు విషయముకలిగియుండుట మాత్రమేకావలసినది- వస్తువుతేనియఁబడుటయే విషయమగుటకు కావలసినది- ప్రకృతమున దోషవశమువల్ల తేనియఁబడుట(స్ఫురించుట) కలిగియెయున్నది- అది(విషయము)బాధింపఁబడినదిగాన ఆసత్యమని నిశ్చయింపఁబడుచున్నది- బుద్ధిబాధింపఁబడలేదుగాన సత్యమేయని చెప్పఁబడినది-

౬౫. రేఖచేత(లిపిచేత)వర్ణములను తెలిసికొనునప్పుడుగూడ ఆ సత్యమునుపట్టి సత్యమును తెలిసికొనుటలేదు- ఎందుచేతనంటేని, రేఖ సత్యమె- వర్ణస్వరూపముగాఁదెలియఁబడిన రేఖగదా వర్ణజ్ఞానమునకు హేతువు, వర్ణస్వరూపమగుట యసత్యముగాదా యంటిరేసి, అట్లుకాదు- ఆసత్యమైన వర్ణస్వరూపత్వము ఇచ్చట నుపాయమగుటలేదు- లేనిదియు తెలియఁబడనిదియును ఉపాయమగుట కనఁబడదు- ఉపపన్నముసయితముగాదు- ఇతను ఆ రేఖయందలివర్ణజ్ఞానముకారణమన్నను, ఆసత్యమునుపట్టి సత్యజ్ఞానములేదు- వర్ణజ్ఞానము సత్యమెకదా- ఇదికాక ఉపాయంబును (సాధనంబును) ఉపేయంబును (సాధ్యంబును) ఒకటయే కావలసివచ్చును- రెండునువర్ణజ్ఞానములగుటలో విశేషములేదుగదా- రేఖతనయందులేని వర్ణస్వరూపముచేతనే ఉపాయమగునెడల ఒకటరేఖయే తనయందులేని అన్ని వర్ణముల స్వరూపమగుట సులభముగాన, ఒకటరేఖను చూచినతోడనే అన్నివర్ణంబుల జ్ఞానమును కలుగవలయును- ఇతను ఒకొక్కొక్క శరీరమందు దేవదత్తుండు మొదలగు సంకేతములను చేసినట్లే కంటిచేగ్రహింపఁదగిన ఒకొక్కరేఖయందుచేచితగ్రహింపఁదగిన ఒ

కొక-కొక-వర్ణముయొక్క-సంకేతముంబట్టి ఒకొక-కొక-రేఖఒకొక-కొక-వర్ణజ్ఞానమునకు హేతువగునంటిరేని, సరియె- అప్పుడు సత్యమైన దానివలననే సత్యజ్ఞానముకలిగినది-రేఖయునుసంకేతంబును సత్యములేకదా- రేఖాగవయమును (గొఱపోతుచిత్తువును) పట్టి సత్యమైనగవయము తెలియుటగూడ సాదృశ్యమును(సాటిని)పట్టి వచ్చినదె- సాదృశ్యముసత్యమె.

౬౬. శబ్దమొక్కటియేయొక్కని విశేషములచేతను అర్థవిశేషముల జ్ఞానమునకు హేతువైనను అసత్యమును పట్టి సత్యముతెలియఁబడుటలేదు- అనేకధ్వనులచే నభివ్యక్తమగు నొక శబ్దమె ఆయాధ్వనిచేత అభివ్యంగ్యమగు స్వరూపమునుపట్టి అర్థవిశేషములతోడి సంబంధమును గ్రహించుటవలన అర్థభేదముల జ్ఞానము పుట్టుటకుహేతువగును-

౬౭. శబ్దమొక్కటియగుటయును యుక్తముకాదు- అర్థమును తెలియఁజేసేడిగకారము మొదలగునదియెచెవిచేత గ్రహింపఁబడునుగాన అదియెశబ్దము- కాబట్టి అసత్యమైన శాస్త్రమునుపట్టి సత్యమైన బ్రహ్మమునుగూర్చిన జ్ఞానముకలుగననుట ఉపపాదింపశక్యముకానిది-

౬౮. శాస్త్రముఅకాశపుష్పమువలె సత్యముకాదు; అద్వైతజ్ఞానముకలుగకముందు సత్యమేయని తెలియఁబడును; తస్మాజ్ఞానముకలిగినపైనిగదా శాస్త్రము అసత్యమగుట; అప్పుడుశాస్త్రముఅన్నిభేదములైన జ్ఞానమాత్రమైన బ్రహ్మము తెలియుటకు సాధనముకాదు; అప్పుడుసాధనమగునో అప్పుడుశాస్త్రముండనే యున్నది; కలదనియేకదా తెలియఁబడుచున్నది; అనియందురు- ఇదియుక్తముకాదు- శాస్త్రములేనియప్పుడుశాస్త్రముకలదనియెడి జ్ఞానము అసత్యమేకదా- అయినవేమి యంటిరేని, దీనివలన నిదిబింబును- అసత్యమైన శాస్త్రమువలనఁగలిగిన జ్ఞానము అసత్యముగాన, దానికివిషయమైన బ్రహ్మమునకుఁగూడ అసత్యత్వముచ్చును- ఎట్లంటేని, పొగగాగ్రహింపఁబడిన అవివలనఁగలిగిన అగ్ని జ్ఞానము అసత్యముగాన, అజ్ఞానమునకవిషయమైన అగ్నిగూడనసత్యమె- తనకుఁ దరువాతనుబాధ

కనఁబడకపోవుటయనునది సిద్ధింపదు శూన్యమే తత్త్వమనెడి వాక్యము చేత దానికిఁగూడ బాధకనఁబడుచు నేయున్నది-అదిభ్రాంతిమూలకమంటివేని, ఇదియును భ్రాంతిమూలకమని నీవెఱిచితివి- తరువాత బాధలేకపోవుటయే, దానికే- ఇట్లు నిలువని కుయుక్తులను పరిహసించుట యింతతోఁజాలును-

౬౯. (భా॥౬॥౨॥౧॥) సదేవసోమేదమగ్రాసీత్ (ఈజగత్తు మొదటనున్నతై అయియుండెను) అనునది మొదలగు వేదాంతవాక్యములు, విషయములేమియు లేనిదియు న్నాన మొక్కటియెవ్వరూపముగాఁగలదియునగు వస్తువును మాత్రమే తెలియఁజేయునది, అనుటయును యుక్తముకాదు- ఒకటి తెలియుట చేత నన్నియును తెలియును అనెడి ప్రతిష్ఠాను ఉపపాదించెడితోనను, గ్రాంతి అని చెప్పఁబడెడి పరబ్రహ్మము జగత్తునకు ఉపాదానమగుటయును నిమిత్తమగుటయును సర్వస్థానమగుటయును సర్వశక్తులు కలవాఁడగుటయు సత్యసంకల్పఁడగుటయు అన్నిటిలోను నుండుటయు అన్నిటికి నాధారమగుటయు అన్నిటినినియమించుటయుననునవి మొదలుగాఁగల అనేక కల్యాణగుణములతోఁగూడియుండుటనును, జగత్తుంతయును ఆతనిని ఆశ్చర్యగాఁగలిగియుండుటనును తెలియఁజేసి, ఇట్టి బ్రహ్మము ఆశ్చర్యగాఁగలవాఁడవునీవు అగుచున్నావు అని శ్వేతకేతువును గూర్చి ఉపదేశించుటకు ప్రవర్తించినది గదా యా ప్రకరణము- ఈయంశము వేదాధానంగ్రహమున విస్తరింపఁజేయఁబడినది- ఈ గ్రంథమునఁగూడ ఆరంభకాధికరణమున (అ॥౧౦౮॥౧౧౧॥సూ॥) లెస్సగా మపపాదించఁబడును-

౭౦. (ము॥౧౧॥౧౧౧॥౧॥) అథ పరా యయాత దక్షరమధిగమ్యతే (ఇక పరవిద్య, చేసిచేతలయ దక్షరము తెలియఁబడునో) అనుచోటఁగూడ ప్రకృతినంబంధులగు దేదుగుణములను నిషేధించి నిత్యత్వము (కాలపరిచ్ఛేదము లేనిదగుట), విభుత్వము (దేశపరిచ్ఛేదము లేనిదగుట), సూక్ష్మత్వము సర్వగతత్వము (సూక్ష్మమైనదగుట, దీనిచేతనే అన్నిటిలోనుంజొచ్చియుండుట), అవ్యయత్వము (నశము లేనిదగుట), భూతయ్యనిత్యము (సమస్త భూతములకును ఉపాదానకారణమగుట), సర్వజ్ఞత్వము (అన్నిటి నెఱుంగువాఁడగుట), ఇవి మొదలగు కల్యాణగుణములు

ములయందుండెడి భేదములేనిదగుటచేత ఆప్రకృతిపరిణామములభేదములను చెప్పెడిదేవాది శబ్దములకు విషయముకాదనియు, జ్ఞానముగానుండుటయే స్వరూపముగాఁగలదనియు, తనకుఁదానె తెలియఁబడునదియనియు, యోగాభ్యాసముచేయువారి మనస్సునకు గోచరముకాదనియు, చెప్పఁబడుచున్నది-తాఁబట్టి ఈశోకముచేత ప్రపంచము లేదనుటకాదు- ఇదియెట్లు తెలియఁబడుచున్నదంటిరేని, చెప్పెదము- ఈప్రకరణమున సంసారమునకు ముఖ్యమైన యాపదమునుగా యోగమును చెప్పి, ప్రత్యాహారము వలనైనయోగాంగములను గూడఁజెప్పి, ధారణసిద్ధింబుటకై శుభాశ్రయమును(ధ్యానముచేయవలసినదానిని) చెప్పుటకు పరబ్రహ్మమగువిష్ణువుయొక్క శక్తియనిచెప్పఁబడెడిరెండురూపములను మూర్తము అమూర్తము అనువిభాగముతోఁదెలియఁజేసి, మూడవశక్తియైన కర్మమనెడియవిద్యచేత అవరింపఁబడిన అచేతనముతోఁగూడిన త్రేతీజ్ఞుఁడనెడి మూర్తవిభాగము ఖావనాత్రీయముతోఁ(ఖావనాత్రీయమనఁగా కర్మభావన బ్రహ్మభావన ఉభయభావన అనునవి- కర్మభావనయనఁగా కర్మములను ఆచరింపవలయుననెడి యుద్దేశము- అదిగలవారు దేవతలు మనుష్యులుమొదలగువారు- బ్రహ్మభావనయనఁగా పరబ్రహ్మపాపననుగుఱింపినయుద్దేశము- అదిగలవారు సనందనాదులు-బ్రహ్మమొదలగువారు)రెండిటియందు నుద్దేశముగలవారుగానఉభయభావనతోఁగూడినవారు-)జేరియుండుటను ఆశుభమనిచెప్పి, కర్మమనెడి అవిద్యలేనిదై అచేతనముతోఁజేరకయుండి జ్ఞానమాత్రస్వరూపమైన అమూర్తమనెడిరెండవవిభాగముయొగము సిద్ధించినవారలచే ధ్యానముచేయఁబడఁదగినదగుటను యోగాభ్యాసము చేయువారిమనస్సునకు విషయముకాకపోవుటంబట్టి యుస్వతస్సిద్ధమైన పరిశుద్ధలేకపోవుటంబట్టియు శుభాశ్రయమగుటను నిష్పేధించి, పరశక్తిరూపమగు నీయమూర్తంబును అపరశక్తిరూపమగు త్రేతీజ్ఞుఁడనెడి మూర్తంబును పరశక్తిరూపుఁడగు నాత్మకు త్రేతీజ్ఞత్వము కలుగుటకు హేతువైన మూడవశక్తియనెడి కర్మస్వరూపంబగు నవిద్యయుననెడి ఈమూడుశక్తులకును ఆధారమైభగవంతునకు ఆసాధారణమై (రెండవవానికిలేనిదైవానికిమా

తృముకలదియై) అదీత్యవర్ణం (పురుషసూ॥) సూర్యుని గంటివర్ణము లది-
 ఇత్యాద్యుపనిషద్వాక్యముల చేత సిద్ధించునదియును మూర్తంబునగు రూ-
 పము శుభాశ్రయము (ధ్యానము చేయఁదగినది) అని చెప్పఁబడినది-అందు
 పరిశుద్ధమైన యాత్మస్వరూపము శుభాశ్రయమగుటకు తగిన పోవుట
 ను చెప్పటకు పితృప్రమితభేదం యత్ ఆనెడి ఈశ్వరముచెప్పఁబడు
 చున్నది- ఆట గుటనె, నతద్యోగయుజాశక్యం స్వపదిస్తయితంబున
 తః॥ ద్విత్వీయం పిష్టుగుంజ్ఞాస్యయోగి ధ్యేయం పరం పదమ్॥ ౧॥ గమస్తా-
 శ్శక్తయశ్చైత్యతాన్తృపయత్రప్రతిష్ఠితాః॥ తద్విశ్వరూపతై రూప్యం రూప-
 మన్యస్తరేర్గమాత్॥ (ఓరాజా! అదియోగా ధ్యానము చేయువాని చేత ప-
 హితువలన చింతింపఁగల్యముకానిదో, ఆహితువులన యోగులచే
 ధ్యానము చేయఁదగిన పిష్టువుయొక్క రెండవపరమ పదము॥ ౧॥ ఓరా-
 జా! ఈశక్తులన్నియు దేనియందు విలీనమైనవో అది విశ్వరూపముకం-
 టె విలీనమైన పిష్టువుయొక్క మఱియొక్క గొప్పరూపము) అనియు
 నుచెప్పుచున్నాడు- అట్లే బ్రహ్మ గనందనుఁడు మొదలగు దేవతలలోని
 వారు అవిద్యచేత నావరింపఁబడుటను శుభాశ్రయమగుటకు అర్హులుకాక
 పోవుటను చెప్పి, బద్ధులై ఆపిస్సటను ద్యేయముచేత బయలుపడిన జ్ఞా-
 నముకలవారగుటను స్వస్వరూపమునుబొందినవారలకును (ముక్తులకు
 ను) స్వతస్సిద్ధులగు పరిశుద్ధితేజపోవుటను శుభాశ్రయత్వము, మహాస్త్వ-
 యుగుశౌనకునిచే నిషేధింపఁబడినది- (విష్ణుభ॥) అబ్రహ్మస్తన్మృప-
 ర్యస్తా జగదంతర్యవస్థితాః॥ పాణినః కర్కసితగంసారవశేషాన్తనః॥ ౧॥
 యతస్తతోన తే ధ్యానే ధ్యానినాముపకారకాః॥ అవిద్యాన్తర్గతాన్ఘోర్వే-
 తేహి సంసారగోచరాః॥ ౨॥ పశ్చాదుర్భూతబోధాశ్చ ధ్యానేవైవోపకార-
 కాః॥ నైస్కీకోనవైబోధస్తేషాం పశ్యంతోయతః॥ ౩॥ తస్మాత్తదమలం
 బ్రహ్మనిగుర్తా దేవబోధవత్ (ఎందువలన బ్రహ్మమొదలుకొని గడ్డి-
 కాడవలకును జగత్తులోనుండెడి ప్రాణులు కర్మమువలనఁగలిగిన సం-
 సారము వశముననుండువారో, అందువలనవారు, ధ్యానముగలవారల
 ధ్యానమువిషయమున ఉపకరించువారుకారు-వారందఱును అవిద్యలోఁ
 జేరినవారై సంసారగోచరులుకదా- కొంతకాలముపైని కలిగిన జ్ఞాన-
 ముకలవారును (ముక్తులును) ధ్యానము విషయమున నుపకరించువారుకా-

రు- ఎందువల్ల నంటేనీ వారికిని తెలివి స్వభావసిద్ధముకాదుగదా- మ
టియొక నివలన వచ్చినదిగదా- అందువలన ఆనిర్గుణమైన బ్రహ్మమే స్వ
భావముచుబట్టి జ్ఞానముకలది- ఇత్యాదికి సుచేత పరబ్రహ్మంబగు వి
ష్ణువుయొక్క సాపాధారణమగురూపమే శుభాశ్రయమని చెప్పబ
డినది- కాబట్టి ఈశోకమునభేదములేదనుట కనబడదు

౮౬. (విష్ణు||౧||౨౨||) జ్ఞానస్వరూపమత్యంత నిర్మలంపరమా
ధాత్యః తే మే వాధాన్వరూపేణ భాన్తి నర్కనతస్థితమ్|| అనుశ్లోక
ముననుకూలజ్ఞానముకంటే నితరమైనను వాధామలయును ఆసన్యను
గుట ప్రతిపాదింపబడలేదు- జ్ఞానస్వరూపుడైన యాత్మ, దేవమను
ష్యాదులు గాఁ దోచుట భాన్తియని, ఇంతమాత్రమే చెప్పబడుచున్న
ది- ముత్యపుచిప్పవెండిగాఁ దోచుట భాన్తియని చెప్పినమాత్రమున
జగత్తులొనుండెడి వెండియంతయు ఆసన్యముకాదుగదా- జగత్తునకు
ను బ్రహ్మముగకును సామానాధికరణ్యమునవికలముతోఁచుచున్నదిగా
న జ్ఞానస్వరూపమైన బ్రహ్మమునకు పరాధాన్యములయ్యాకారము కలు
గుట భాన్తియని చెప్పినదో పరాధాన్యమూహమంటెయు బ్రహ్మమ
గుట చెప్పబడినదగునే, అంటిరేని, అదిలేని గారు- ఈశాన్త్రము
నందు పరబ్రహ్మంబగువిష్ణువు ఆజ్ఞానాదిగమస్తోపముల సంపాద
ములేనివాఁడుగానును కల్యాణగుణములన్నియు స్వరూపముగాఁగల
వాఁడుగానును గొప్ప విభూతికలవాఁడుగానును తెలియఁబడుటచేత
ఆతనికి భాన్తి జ్ఞానము సంభలింపదు- సామానాధికరణ్యముచే నై
క్యమును చెప్పుట బాధకములను సహింపవనియును విరుద్ధముకాఁనియు
ను వెంటనే తెలియఁజేయబడఁగలదు కాబట్టి ఈశోకముగూడవ
స్తుస్వరూపముగను బాధకముగాదు-

౮౭. ఆవిపల్లన్ను (త్రైభుగ||౧||)యతోవాక్యమానిభూతాని
జాయంతే| యేనజాతానిజీవంతి| యత్రయన్త్రభిగంవిశక్తి| తద్విజి
జ్ఞానస్వరూప్యమ్ (దేనివలన ఈ భూతములు పుట్టుచున్నవో, పు
ట్టినవిదేనివలన జీవింపుచున్నవో, దేనినిపొందినవైల్లినవగుచున్నవో,
దానినివిచారింపుము- ఆదిబ్రహ్మము) అనిజగత్తుయొక్క జన్మముమొద
లగు దానికి కారణమగునది బ్రహ్మమని నిర్ణయింపబడఁగా, (మహా

(౧౦౮)

ఆంధ్రశ్రీభాష్యము

(౧౪౧॥౧)

భారతము) ఇతిహాసపురాణాభ్యాంవేదంగముపబ్బంహయేత్ (వేదము
 ను ఇతిహాసపురాణములచేత పోషింపవలయును- అనఁగా వేదముయొ
 క్కు-అథా మునునిగాయింపవలయును- కొంచెముచదువుగలవానికి, వీ
 డునన్ను చెడఁగొట్టునని, పేదముబెదరుచున్నది-) అనుశాస్త్రముచేత
 ఈ అథా మునకు ఇతిహాసపురాణములచేత ఉపబృంహణముచేయవల
 సినదని తెలియఁబడుచున్నది- ఉపబృంహణమనఁగా వేదములన్నిటిని
 వానియర్థములనును ఎఱింగినవారును, తమయోగముహిమచేత వేదము
 యొక్క- తత్త్వాథామును స్రగ్యక్షీకరించినవారును, అగువారివాక్యము
 లచేతతమకుఁ దెలిసినవేదవాక్యములయర్థమును స్ఫుటపఱుచుట- ఆ
 నిని శాఖలలోనునుండెడివాక్యాథాము, స్వల్పభాగమును వినుటచేత తె
 లియశక్యముకానిదగుటను, ఆఱుషివాక్యములను వీడిచీనిశ్చయింపశక్యము
 కానిదిగాన ఉపబృంహణముచేయవలసినదియే-

౮౮. అందువులన్నుఁడును వసిష్ఠుఁడును వరములిచ్చుటచేఁ
 గలిగినవరదేవతా పారమార్థ్యజ్ఞానము అనఁగా ఈశ్వరతత్త్వజ్ఞా
 నముగల మహాత్మ్యులుగుపరాశరునివలన, తనకుఁ దెలిసినవేదాథామునకు
 ఉపబృంహణమునుకోరుచున్నవాఁడై, మైత్రేయుఁడు, (విష్ణు॥౧౭॥౧
 ఆ॥ ॥శ్లో॥) సోహమిచ్ఛామిధర్మజ్ఞ శ్రోతుంత్వతోయథాజగత్ । బ
 భూవభూయశ్చయథామహాభాగభవిష్యతి॥౧॥యత్తయంచజగద్రప్తా
 న్ యతశ్చైతత్తచ్చరాచరమ్ । లీనమాసీద్యథాయత్రలయమేవ్యతియత్ర
 చ॥౨॥ (ఓధర్మముల నెఱింగినవాఁడా! నీవలనఆ నేనువినఁగోరుచున్నాఁ
 డను- జగత్తుఎట్లు కలిగెనో వెండియు నెట్లు కలుగఁగలదో॥౧॥ ఓబ్రహ్మ
 ఋషీ! జగత్తుఎవ్వఁడు ఆత్మగాఁగలదియో- ఈజంగమస్థావరములు
 ఎవ్వనివలనఁగలిగినవియో- ఎవ్వనియందు ఎట్లు లీనమయ్యెనో- ఎవ్వని
 యందులయమును పొందఁగలదో॥౨॥) ఇది మొదలగుగ్రంథముచేతప్రశ్న
 మునుచేసెను- దీనిలో బ్రహ్మముయొక్క- స్వరూపవిశేషంబులును వి
 భూతిభేదప్రకారంబులును ఆరాధనస్వరూపంబును ఫలవిశేషంబును
 ఆమగఁబడినది- బ్రహ్మస్వరూపవిశేషప్రశ్నంబులలో యతశ్చైతత్తచ్చ
 రాచరమ్ (ఈజంగమస్థావరరూపమైన జగత్తుఎవ్వనివలనఁగలిగినదో) అ
 నినిమిత్రపాదాన కారణంబులనడుగుటచే యన్యాయమ్ అనుదానిచే

(౧॥౧॥౧)

మహాసిద్ధాంతము

(౧౦౯)

త సృష్టిస్థితిలయములబొందెడుజగత్తు ఎఱ్ఱఁడు అన్యగాఁగలదిఅ
ని అనుగఁబడినదైనది- దానికిఉత్తరము(విష్ణు॥౧౦౮॥౧౦౯॥ శో॥)
జగచ్చసః (జగత్తుఅతఁడె)అని- ఈతాదాత్మ్యముఅనఁగా విశ్వము
అంతర్యామిహాపముగా ఆత్మయైవ్యాపించుటచేతఁగలిగినదిగాని వ్యా
పింపఁబడునదియు వ్యాపించువాఁడును ఒక్కవస్తువగుటచేఁగలిగిన
దిగాదు- యన్యాయమ్ అనుప్రశ్నమునకుఉత్తరముగదా జగచ్చసః అను
సామానాధికరణ్యము- యన్యాయమ్అనునప్పుడు మయట్టు(మయఅ
నునప్ర)వికారాధాకముగాదు-అట్లే నచోవేటుగా ప్రశ్నముచేయు
ట వ్యర్థమగును- ప్రాణమయాది శబ్దములయందువలె స్వాధీ
శంబును(అర్థములేనిదియును)కాదు- అట్లే నచోజగచ్చసః అనునుత్త
రముసరిపడదు- ఆప్పుడువిష్ణుజేఅని ఉత్తరముండును- కాఁబట్టి పా
చుర్యాధామందె (అదితలుచుగాఁగలది అనునర్థమందె)(అపా॥౧
॥౩॥౨౦॥) తత్ప్రకృతవచనేమయట్ అనుసూత్రముచేత మయట్ప్రకృ
యము. సమస్తమైన జగత్తును ఆబ్రహ్మంబునకు శరీరమగుటచే ఆ
బ్రహ్మము పరిచురముగాఁగలదియె- కాఁబట్టి యన్యాయమ్ అనుదాని
కి పరిత్యక్తమైన జగచ్చసః అనెడిసామానాధికరణ్యము జగత్తునుబ్ర
హ్మంబును వరుసగాశరీరంబును ఆత్మయునగుటచేఁగలిగినదని విశ్వ
యింపఁబడుచున్నది-అట్లుకాకనిర్విశేష వస్తువును తెలియఁజేయుదాని
గా శాస్త్రమును ఒప్పినయెడను ఈప్రశ్నోత్తరములన్నియు సంద
ర్భింపవు- వానివివరణంబగు శాస్త్రంబలతయుంగూడసరిపడదు- అ
ట్లేయైనచోపంచభాంతికిఆధారంబెద్దిఅనియిట్లు ఒక్కప్రశ్నంబున
కు నిర్విశేషజ్ఞానమాత్రంబేయని ఒక్కయుత్తరంబేఉండును- జగ
త్తునకును బ్రహ్మంబునకును సామానాధికరణ్యము ఒక్కవస్తువగుటనే
తెలియఁజేయుచో సత్యసంకల్పత్వము మొదలగు కల్యాణగుణంబుల
కు(సుగుణంబులకు) ముఖ్యాధారమగుటయుహేయగుణంబులకు (దు
గుణంబులకు)ప్రతికోటియగుటయు బాధింపఁబడును- బ్రహ్మము అ
శుభంబులన్నిటికిని ఆధారంబగును- ఈసామాధికరణ్యము ఆత్మయు
ను శరీరంబునగుటయందె ముఖ్యముగాఁబ్రవర్తించునని స్థాపింపఁబ
డఁగలదు-

౮౯. కాబట్టి (విష్ణు||౧౮౦||౧౮౧|| శ్లో||) నిష్కాంక్షకాశాదుక్త్యా
 తం బగన్తత్రైవచన్ద్రితమ్ | సి తిసంయమకర్తా సౌజతోశ్యోగవృక్షః
 (జగత్తునిష్ఠువునగ్నత్రునుండిపుట్టినది-ఆతనియందేయున్నది- ఈజగత్తున
 కు ఈతడెన్నె తనిని నియమనమునును చేయువాడు- జగత్తును ఆతఁ
 డె) ౧౯౧సంగ) హము గాఁ జెప్పినయంశమును (విష్ణు||౧౮౦||౧౮౧|| శ్లో||)
 పరఃపరాణాం (గొప్పవానికి గొప్పవాడు) అని మొదలుపెట్టి విక్ర
 ముగాఁ జెప్పుటకు, పరబ్రహ్మంబును భగవంతుండును నగువిష్ణువును త
 నమాపముతోనున్నవానిని (విష్ణు||౧౮౦||౧౮౧||౧౮౨|| శ్లో||) అపికారాయ (ప
 కాశములేనివానికి) అనుశోకముచేత మొదటను ననుసరించి, అత
 నినేహర్యగర్భుండున (బ్రహ్మయను) తనయవతారంబును రమ్రుండును
 ఆనెడి లి) మూర్తులును, ప) ధానంబును (ప్రకృతయను) యైత్రీజ్ఞాన (జీ
 వు) సమష్టియును వ్యష్టియును అనునీరూపమున నున్న వానిని, నను
 సరింపుచున్నాడు- అందు (విష్ణు||౧౮౦||౧౮౧|| శ్లో||) జ్ఞానస్వ
 రూపమైతి ను నీశోకముయైత్రీజ్ఞానవ్యష్టిరూపముగానన్న పరమాత్మ
 యొక్క స్వరూపమును చెప్పచున్నది- కాబట్టి ఇందునిర్విశేషవ
 స్తువుతోచుట లేదు-

౯౦. నిర్విశేషజ్ఞానస్వరూపంబగు బ్రహ్మము అధిష్ఠానము (అధా
 రము) గాఁగలభాగిం తని తెలుఁజేయునదియె శాస్త్రమైనయెడను
 (విష్ణు||౧౮౦||౧౮౧||౧౮౨|| శ్లో||) నిర్గుణస్యాప్రమేయస్యశుద్ధస్యావ్యసూ
 ణ్ణికః | కథంసర్వాదికర్తృత్వంబ్రహ్మణోభ్యుపగమ్యతే || (సత్త్వరజస్త
 మాగుణంబులు లేనివాడును ప్రమాణములచేఁడెలియఁబడనివాడును
 పరిశుద్ధమైనవాడును నిర్గుణమైనస్వరూపముగలవాడును అగుపరబ్ర
 హ్మయనను సృష్ట్యాదీకర్తృత్వమువలన అంగీకరింపఁబడుచున్నది)
 ఆసప్రశ్నంబును (విష్ణు||౧౮౦||౧౮౧||౧౮౨|| శ్లో||) శక్తయస్సర్వభావానామ
 చిరస్థిజ్ఞానగోచరాః | యతోతోబ్రహ్మణస్తాస్తు సర్వాద్యాభావశక్త
 యః | భవంతిపతాంశేష్టపావశస్యయథోష్టతా || (ఓమునిశ్రేష్ఠుం
 డా ఆన్నివస్తువులశక్తులు పతలంసశక్తముగాని జ్ఞానముననుగోచరము
 లైనవిగాన బ్రహ్మముయొక్క ఆసృష్ట్యాదీలను వస్తుశక్తులగుచున్నవి-
 గ్నాకే వేడికలిగినట్లు) అనుపరిహారమును సంభవింపవు- అట్లే నచో.

సర్వజనులబ్రహ్మమునకు సృష్ట్యాదికర్తృత్వమేమి? బ్రహ్మమునకు
సృష్టి పారమార్థికముకాదు, మఱిమన్నను భ్రాంతిచేసే కల్పంపఱచి
దేవదే, అనిప్రశ్నోత్తరములుండవలయును- పురుట మొదలగుకావ్య
ము, సత్త్వాదిగుణములతోఁగూడినవాగును, ఆపరిపూర్ణులును, కర్మము
శ్యులును (కర్మములకులాంగియున్నవారును) అనువారయండె కానల
దుడున్నదిగాన, సత్త్వాదిగుణములులేనివాఁడును పరిపూర్ణుఁడును క
ర్మవశ్యుఁడుకానివాఁడును కర్మములతోడి సంబంధముననుండగనివాఁ
డును అనువానికి సృష్టి మొదలగువానికి కర్మవశ్యము ఎట్లాంగీకరిం
పఱచుదున్నది? అనిప్రశ్నము- కనఁబడెడివానియన్నిటికంటె విశు
ణుడు బ్రహ్మమునకు వెనుకఁజెప్పఁబడిన సృష్టావముకలిగియుండఁ
గనై, జూహుకంటె విశుణులబుగి అగ్ని మొదలగుదానికి వేడిమొద
లగు శక్తులుకలుగుటవలె, సర్వశక్తులుకలిగియుండుట విరోధంబయ్య
నియుక్తము.

౯౧. (విష్ణుఁగ్ ౧॥౪॥౩౮॥) సకమాథాన్త్యమేవైకానాన్యోన్తియగ
తేవతే అనునదిగూడ సమస్తంబును ఆసత్యమగుటను చెప్పుచు- చూక
యేమన్నను, సమస్తంబును ఆతఁడు (ఈశ్వరుఁడు) ఆస్యగాఁగలదిగా
న ఆతనినిబిదిబియున్నది అదరమాథానుగుటను చెప్పుచున్నది- ఆ
యంశమునె (విష్ణుఁగ్ ౧॥౪॥౩౯॥) తద్వైషమహిమాయేన హ్యస్తమేతద్భృ
శావరమ్ అనునది దేవపాదంబుచున్నది- ఏహేతువుచేత ఈజగము
స్థావరరూపమును జగత్సంతయునీ చేతవ్యాపింపఁబడినదో, ఇందువలన
ఇదియంతయు నీవుఆత్మగాఁగలదియె- కాఁబట్టి నీకంటె నితరమైనది
బక్కఁటియులేదు- ఇందువలన అన్నిటికిని ఆస్యగుట చేసికొక్కఁడ
వై సకమాథాన్త్యమేనవాఁడవు- కాఁగా అన్నిటని వ్యాపించుటయనున
దిమేదిగలదో ఇది నీమహిమ, అనునీయంశము చెప్పఁబడెను- అట్లుగా
నినోళ్ళదనీ ప్రాంతియని చెప్పవలసినది- జగత్తేవతే (జగత్తునకు ఆసత్య
యైనవాఁడా)న్త్యమ్ (నీవు) ఈ మొదలగుపదములనులక్షణ (అముఖ్య
భాగమునుచెప్పుట) యునుకలుగును- లీలచేత భూమి నెత్తిన భగవంతుం
డగు మహావగాహమును స్తుతించుటయనెడి ప్రకరణమునో విరోధము
గూడవచ్చును-

(౧౧౨)

ఆంధ్రశ్రీభాష్యము

(౧౧౧౧)

౯౨. (విష్ణు||౨||౧౪||౩౧||) తస్మాత్సర్వపరదేహీషు సతోవ్యేకమయంహియత్ | విజ్ఞానంపరమార్థో హి ద్వైతి నోతథ్యదర్శినః అనుశ్లోకమునతిందతాస్థులును జ్ఞానమొక్కటియే స్వరూపముగాఁగలుగుటచే సమానులగుచుండఁగా దేవమనుష్యాదిపృథ్వీతిపరిణామవిశేషరూపములగు శరీరసంబంధములచేఁగలిగిన దేవాదిరూపముగాఁడలంచుటయనెడి భేదజ్ఞానము అసత్యముఅనిచెప్పఁబడుచున్నది- శరీరములయందున్నదియు నాస్థులయందున్నదియునగు భేదమునిషేధింపఁబడలేదు- దేవమనుష్యాదిరూపము లననేకములును విచిత్రములునగు శరీరములయందుండెడి యాత్మవస్తువంతయు సమానమేయనియర్థము- ఈయంశము(భగ ||) శుబ్రైవశ్వపాకేచపణ్డితాస్సమదర్శినః (పండితులుకుక్కయందును కుక్కనువండు వానియందును ఆస్థును సమముగాఁజూచువారు)(భగ|| ||) నిర్దోషంహి సమంబ్రీహ్తా (ఆస్థుస్వరూపము దోషము లులేనిదియు సమమైనదియును) ఇత్యాదులయందు భగవంతునిచేఁజెప్పఁబడినది- తస్మాత్సర్వపరదేహీషు సతోపి అనిదేహముకంటె భిన్నమైన వస్తువునందే, తాను, తనకంటెనితరుఁడు, అనెడివిభాగముచెప్పఁబడినదిగదా-

౯౩. (విష్ణు||౨||౧౩||౪౬||) యద్యన్యోస్తి పరఃకోపి మన్తః పార్థివసత్తమ | తదైహోహమయంచాన్యోవక్తు మేవమవీవృతే అనుశ్లోకమునఁగూడనాత్మయొక్కటియేయగుటతోచుటలేదు- నాకంటెపరుఁడును అన్యుఁడునగు నొక్కఁడుండు నేనిఅనిఒక్కయర్థమునందే పరశబ్దంబును అన్యశబ్దంబును ప్రయోగించుట సంభవింపదుగాన వానిలోపరశబ్దము తనకంటెనితరుఁడునాస్థులజెప్పినది- అన్యశబ్దము ఆయాత్మగూడ జ్ఞానమొక్కటియే ఆకారముగాఁగలదగుటవలన మఱియొక్కయాకారముకలుగుటను నిషేధించుట కొఱకైనది- ఫలితార్థమేమన్నను, నాకంటెనితరుఁడుగు నొకయాస్థునాయాకారమగు జ్ఞానాకారముకంటె నితరమైనయాకారముకలవాఁడుగానుండునేని, అప్పుడు, నేనుఇట్టియాకారముగలవాఁడను, ఈతఁడుమఱియొక్క- విధమైన యాకారముగలవాఁడు అనిచెప్పశక్యమగును- ఇట్లులేదుగదా- అందఱునుజ్ఞానమొక్కటియే ఆకారముగాఁగలవారగుటచేత సమానులేయగుట ఇం

దుకు హేతువు-

౯౪. (ఽష్ట్యుల౧౧౧౩౨॥) వేణురన్ధ్రవి భేదేన భేదస్వరూపి సం
జ్ఞతః | అభేదవ్యాపివో వాయోగ్నథాఽసౌపరమాన్యనః | అనుచోట గూ
డ ఆస్కలయాకారవైపర్యము స్వరూపమునఁ గలిగినది కాదు, మ
తీయేమన్నను, దేవాదిశబ్దములలోఁ బ్రవేశించుటవలనఁగలిగినది, అని
చెప్పఁబడుచున్నది- ఆత్మైక్యము చెప్పఁబడుటతమ- దృష్టాంతమునఁ
గూడ అనేకరంధ్రములలోనుండెడివానికి (వాయువులకు) స్వరూపై
శ్యములేదు- మతీయేమన్నను, ఆకారసామ్యమే- వాయువులగుటచేనా
కర-యాకారముగలవానినుండెడి వానికి వేరువేరురంధ్రములనుండి బ
యలువెడుటచేతఁగలిగినదిగదా పక్షముమొదలగు వేరువేరుసం
జ్ఞాల్గుకలుగుట- ఇట్లే ఆత్మలకును దేవాదిసంజ్ఞాభేదము- తేజస్సుజ
లము పృథివివీనిః) పృథులచంశములైన పదార్థములకు ఆయాద్ర
వ్యమగుట నె ఐక్యముకాని స్వరూపమునవైక్యములేదు- అట్లే వాయు
బంధులగు నంశములకుఁగూడ స్వరూపభేదము తప్పనిదే-

౯౫. (ఽష్ట్యుల౧౧౧౩౨॥) సోహం చ చత్వంస
మేతదాన్యై స్వరూపంత్యభేదమోహమ్ | ఇతీరితస్తేన సరా
స్యైస్తత్త్వాభేదం పరమార్థాదృష్టిః | అనుశోకమున ఆస్కలం
తీయోక్తాయ వెనుకఁజెప్పఁబడినజ్ఞానస్వరూపమును తచ్చబ్జముచే
త(సఃఅనుదానిచేత) నెత్తికొనిదానిసామానాధికరణ్యమున అహంత్వం
మొదలగు వానియర్థములకు జ్ఞానమెస్వరూపమని ఉపసంహరింపు
చు దేవతలుమొదలగువారల యాకారభేదమునుపట్టి వచ్చినయాన్య
లయందలి భేదపుమోహమును (అజ్ఞానమును) విడుపుమని చెప్పుచు
న్నాడు- అట్లుకానిచో, దేహముకంటె వేఱయినయుపదేశింపవలసిన
దానిస్వరూపమున, నేను నీవు ఇదియంతయును ఆత్మస్వరూపమనిభే
దమును జెప్పుటసంభవింపదు- నేను నీవు మొదలగు శబ్దములకు ఉపల
త్యమగు, ఇదియంతయు నాన్యైస్వరూపమనుదానితో, సామానాధిక
రణ్యముండుటవలన ఉపలక్షణమగుటయు కుదురదు- అతఁడును ఉ
పదేశానుసారముగాఁజేసెనని, తత్త్వాభేదంపరమార్థాదృష్టిః అనుదా
నిచేఁజెప్పఁబడినది- ఈనిశ్చయమెట్లున్నను, ఉపదేశము, దేహమును

(౧౧౪)

ఆంధ్రశ్రీభాష్యము

(౧౧౧౧)

నాస్యను నేర్పటచునదియగుటవలన. అది(విష్ణు||౨౦||౧౩||౨||) పిణ్డః
పుథగ్యతః పుంసశ్శిరః పాణ్యాదిలక్షణః(పహేతువులవలన శిరస్సు చేతు
లు మొదలగునవి గుఱుతుగాఁగల శరీరముపురుషునికంటెవేఱోఅనిఆ
రంభించుటవలనఁదెలియఁబడుచున్నది-

౯౬. (విష్ణుపు||౯||౯||౯౬||) విభేదజనకేక్షా నెనాశమాత్మస్త్రికం
౫తే|ఆస్యనో బ్రహ్మణోభేదిమసంతఃకరివ్యతి, అనునదిగూడ ఆస్యల
న్నియునొకరూపియని తెలియఁజేయునదిగాదు- జీవులను పరమా
స్యమునొకరూపియగుటచు తెలియఁజేయునదియునుగాదు. ఆస్యలన్ని
యునొకరూపియగుట వెనుకఁజెప్పఁబడినతీరునసరిపడనిదియె- జీవాస్య
పరమాత్మలస్వరూపైక్యముగూడ దేహమునకు నాత్మగనువలె గం
భవీపనిదె- ఇందుశ్రుతిగూడఁగలదు (ముండ||౩||౧౧||౧||) ద్వాసుపర్ణా
గ్రయంతానభాయానమానంవృత్తుపరిషస్వజాతే, తయోరన్యఃపిష్పలం
స్వాద్వత్త్యనశ్చన్నస్యోతిభిచాకశీతి|| (సమానమైన గుణములుకలవి
యునుకూడఁదియగునవియునగు రెండుపక్షులు ఒకరొకట్టునుఆశ్రయిం
చియున్నవి- వానిలోనొకరూపి మధురమైన పండునుతీనుచున్నది
తీయొకరూపితినుచున్నదై పక్షికాశింపుచున్నది- పక్షులనఁగాజీవ
పరమాస్యయును- డెట్టనఁగా శరీరము-పండనఁగాకన్యఫలము-) (
వల్లి||౩||౧౧||)ఋతంపిబన్తేసుకృతస్యలోకెగుహం ప్రవిష్ట్యాపరమేపర
ర్థే| ఛాయాతపాబ్రహ్మవిదోవఃస్త్రి పశ్చాన్నయోయేచత్రిణాచికె
తాః| (విదులగులుకలవారును, త్రిణాచికేతులును ఎవ్వరో,అట్టిబ్ర
హ్మజ్ఞులు, నీడ వెలుగువంటివారైన జీవాస్యపరమాస్యలను, మంచి
కన్యముయొక్క లోకమున పుణ్యకన్యమును అనుభవింపుచున్నవారలను
గానును, హృదయగర్భమును ప్రవేశించియున్నవారలనుగానును, దా
నిలోఁబ్రవేశిస్తమైనపరమాకాశముననున్నవారలనుగానును,చెప్పుచున్న
రు- పరమాస్య,పుణ్యము ననుభవింపకపోయినను జీవులచేననుభవించఁ
జేయుటవలన నిట్లుచెప్పఁబడెను-) (తైత్తి||విత్తి||)అన్తప్రవిష్టశ్శాస్తా
జనానాన్సంసర్వాశ్చా| (లోపలఁబ్రవేశించినవాఁడ జనులనుశాసించు
వాఁడు- అన్నిటికినాస్యయైనవాఁడు-) ఇహి శ్రుతులుగలవు- ఈశా
స్త్రమునఁగూడ, (విష్ణుపు||౬||౫||౨౩||) పశుర్విభూతపృథ్వితివికారా

10227

